

ЛЮДИ. ПОДІЇ. ФАКТИ

УДК [929:355.134-057.36(477)]Дубинда

© **Надія ЯКОБЧУК**

ПАВЛО ДУБИНДА: ДОЛЯ І ПАМ'ЯТЬ (до 25-ї річниці від дня смерті)

Проаналізовано основні етапи життєвого шляху Павла Христофоровича Дубинди – українського військовослужбовця, учасника Другої світової війни, повного кавалера ордена Слави, Героя Радянського Союзу. Відтворено риси просопографічного портрета воїна-героя. Визначено його роль в українській історії.

Ключові слова: П.Х. Дубинда, Друга світова війна, герой, особистість, історія, військово-морський флот, Херсонщина.

У жовтні 2017 р. виповнилося 25 років від дня смерті Павла Христофоровича Дубинди – одного з мільйонів самовідданих захисників рідної землі в роки Другої світової війни, які воювали на совість, не шукаючи нагород. Людина надзвичайної особистої мужності та сили духу, яка здолала всю криваву дорогу війни від самого її початку, здобувши цілком заслужені звання повного кавалера ордена Слави та Героя Радянського Союзу.

Його військовій кар'єрі присвячено низку публікацій у довідкових та періодичних виданнях другої половини ХХ – початку ХХІ ст. та короткий фільм із циклу «Герої Перемоги» 2010 р. В експозиціях та фондах Національного музею історії України в Другій світовій війні та Херсонського краєзнавчого музею представлені фото, речі та документи. Утім, досить мало відомо про життєвий шлях Павла Христофоровича, насамперед людини, а уже потім воїна-героя. Це надає актуальності та новизни нашій статті. Ми зробимо спробу відтворити «живий портрет» П. Дубинди, не замкнений у сухі факти офіційної біографії, показати долю цієї особистості на тлі епохи, у яку їй довелося жити і працювати [2, 449; 3, 56 – 57; 5, 58; 6, 163 – 172; 7, 487; 12, 38; 13, 2 – 11].

Усе життя Павла Христофоровича було пов'язане з морем, оскільки він не лише обрав професію моряка, наслідуючи батька та діда, а й народився «на розбухраних хвилях» у переддень Першої світової війни – 25 липня 1914 р. Тоді його батько і мати поверталися на вітрильнику з Одеси в Прогної [6, 163]. Відомості про батьків майбутнього героя доволі фрагментарні. Про маму нічого невідомо, а про батька знаємо лише ім'я, а також те, що він був капітаном вітрильника, возив

до Херсона та Одеси кавуни та інші товари. Найвірогідніше, родина Дубинд була пересічною, робітничою та незаможною. Під впливом батька Павло з дитинства захоплювався морем, любив рибалити, плавати на човнах. У 1928 р. він закінчив 7-річну школу і до 1936 р. працював у рибколгоспі. У 15 років вирушив у свій перший самостійний рейс. Хлопця зарахували коком в екіпаж вітрильника «Любимец моря», який курсував до берегів Херсона, Одеси та навколишніх сіл. Капітан цього судна П.С. Горбаченко згадував, що, незважаючи на юний вік, П. Дубинда одразу зарекомендував себе допитливим, дисциплінованим та сміливим моряком. Маючи неабияку природну фізичну силу, спритність, внутрішню витримку та стійкість, юнак часто проявляв себе, рятуючи корабель у складних та небезпечних ситуаціях, не боявся брати на себе відповідальність, швидко ухвалював рішення. На «Любимце моря» він плавав два роки, а потім працював матросом на ще кількох вітрильних суднах м. Херсона [1, 1; 6, 164].

У 1936 р. П. Дубинду призвали до лав Чорноморського флоту СРСР. Він проходив військову службу на крейсері «Червона Україна», а з 1939 р. розпочав кар'єру військового моряка. Про ставлення Павла Христофоровича до військово-морської служби можемо дізнатися з листа його друга, а в майбутньому – бойового товариша П.Я. Волченка: «Якщо йому доручали якусь справу, то командир уже знав, що наказ буде виконано на совість, за будь-яких обставин» [6, 164]. Окрім того, у кореспонденції П. Волченка міститься цінна просопографічна інформація, зокрема про зовнішність та риси характеру П. Дубинди: «Це був широкоплечий, сіроокий, білявий хлопець, неговіркий, лагідний» [6, 164].

З 22 червня 1941 р. розпочався бойовий шлях Павла Христофоровича, на той час старшини 1-ї статті Чорноморського флоту. Екіпаж крейсера «Червона Україна» брав активну участь в обороні Одеси.

У другій половині дня 21 вересня 1941 р. з Севастополя до Одеси відпливла ескадра з десантом морської піхоти. Вояки мали висадитися в с. Григорівка та, відтіснивши німецько-румунські війська з узбережжя, полегшити становище захисників міста. З «Червоної України» на крейсер «Красний Крим» перекинули кілька катерів, зокрема й катер П. Дубинди. Поблизу Тендрівської коси німецька авіація потопила есмінець «Фрунзе», важкого поранення зазнав контр-адмірал Л. Владимирський. Загальне командування діями ескадри було доручено капітану 1 рангу С.Г. Горшкову. Незважаючи на драматизм ситуації, ескадрі вдалося досягти близьких підступів до Одеси та відкрити вогонь по берегу. У ніч на 22 вересня 1941 р. П. Дубинда, який добре знав узбережжя та море в районі с. Григорівки, очолив висадку першої групи радянського десанту. В умовах ночі та смертельної небезпеки, коли ворожі снаряди піднімали стовпи води перед самим носом катера, він успішно довів до берега 80 морських піхотинців. Висадка десанту тривала майже п'ять годин і завершилася успішно. За підтримки флоту та авіації десантники впродовж 22 вересня розгромили дві румунські дивізії, визволили села Григорівку, Чабанку, Стару та Нову Дофінівку, захопили полонених та техніку. Уночі 23 вересня вони з'єдналися з військами Одеського

оборонного району, які, перейшовши в наступ, відкинули противника від міста на 5 – 8 км. Ворог втратив плацдарм, з якого вівся обстріл порту, міста та підступів до нього. Ще до відплиття ескадри до Севастополя П. Дубинда встиг привезти на борт «Красного Крима» поранених десантників. А потім вирушив на Тендрівську косу, де підібрав моряків, яким удалося врятуватися з потопленого есмінця «Фрунзе». Його катер благополучно повернувся до Севастополя. Нелегко уявити, що відчував у ті хвилини Павло Христофорович, позаяк сухі зведення та архівні документи не фіксували емоційного стану воїнів.

У листопаді 1941 р. крейсер «Червона Україна» був потоплений під шквалом німецьких авіабомб. Командир, доповідаючи про безповоротні втрати, напроти прізвища П. Дубинди зазначив: «Дезертирував після загибелі корабля – пропав безвісти 12 листопада 1941 р.» [14]. А «дезертир» продовжив захищати Севастополь у складі 8-ї бригади морської піхоти. Павло Христофорович з особливою теплою та щемом серця згадував саме цей етап свого бойового шляху, зберігши в пам'яті найменші подробиці. Наприкінці 1960-х рр., під час зустрічі з полковником у відставці Іваном Роциним, він особисто розповів про моменти важкого протистояння: «Морская пехота была главной крепостью Севастополя. Бились мы бесстрашно. Вы знаете, что героическая оборона продолжалась 250 дней? Мне довелось сражаться в районе Инкермана. Здесь гитлеровцы в декабре 1941 года предприняли один из мощных ударов, чтобы прорваться к Северной бухте. Но мы в том декабре выстояли» [11]. У ті важкі дні в горах Інкерману Павло Христофорович склав пісню, яка стала яскравим і водночас трагічним свідченням безнадійного становища оборонців Севастополя. У блокноті І. Роцина збереглося кілька рядків із неї:

«Лежим мы в горах Инкермана,
Врагами зажаты в кольцо.
Гранаты у нас на исходе,
Патроны уж вышли давно.
Не вейся ты чайка, над нами...»

У липні 1942 р., під час одного з бомбардувань під Інкерманом, П. Дубинда зазнав важкої контузії і потрапив до полону. Його відправили до пересильного табору під Сімферополем. У складних табірних умовах молодий моряк зміг одужати і за першої ж нагоди утік. Він дістався до одного із сіл степового Криму, де розшукав знайомих. Але друг, побоюючись за власне життя, вирішив не ризикувати і повідомив про несподіваного гостя окупаційній адміністрації. Сімферопольський концтабір замінила суднобудівна верф у Миколаєві. Павло Христофорович працював під суворим наглядом. Його скромність та порядність привертала увагу земляків, які також там перебували. Однією з них була куховарка ідальні Євдокія Часовська. Вона жаліла хлопця та допомогла йому вдруге втекти з полону. Жінка змогла дістати посвідчення на ім'я Івана Петровича Семикіна, позичила у сусідів чоловічий одяг, і кмітливий моряк вирвався

на свободу, вкравши автомобіль керівника верфі. Охорона опам'яталася надто пізно і не змогла його затримати [6, 166 – 167].

Хлопець пробрався до Миколаївського порту і, сівши разом із німцями на баржу, переплив до Очакова. Звідти човном дістався до Кінбурнської коси, де зустрів червоноармійців. Доля закинула мічмана П. Дубинду з морської піхоти в сухопутну. У березні 1944 р. він потрапив в 293-й гвардійський стрілецький полк 96-ї гвардійської стрілецької дивізії 28-ї армії 3-го Білоруського фронту. Одягнувши польову форму, залишив на пам'ять тільник, який ніжно називав «морською душею».

Командир полку полковник О.А. Свиридов одразу звернув увагу на кремезного червоноармійця, зауважив, як відповідально він ставиться до виконання наказів, мужньо бореться з ворогом. Полковник знав, що старшина П. Дубинда нещодавно втік із полону, однак вирішив призначити його командиром відділення розвідників, а пізніше командиром взводу. І жодного разу не пошкодував про свій вибір.

Бойовий друг Павла Христофоровича Борис Соколов згадував, що бійці розвідницької групи 293-го полку дуже поважали та любили свого командира. У бою він виявляв відчайдушність та дивовижну сміливість, був нещадним до ворога, а в колі однополчан – привітним, доброзичливим та навіть сором'язливим. Б. Соколов зауважував, що старшина був людиною рідкісної доброти, ділився останнім із своїми товаришами, підтримував молодь. [6, 167].

У складі 293-го піхотного полку П. Дубинда самовіддано воював на плацдармі за Західним Бугом. Колишній моряк швидко зорієнтувався під час організації переправи через річку: знайшов брід, знищив німецьку вогневу точку і разом з вісьмома бійцями закріпився на її лівому березі. У цьому бою довелося протистояти німецьким танкам. Маючи великий досвід бойових дій, він переймався, що не має достатньо воїнів, а підкріплення запізнюється. Щоб стабілізувати ситуацію на позиціях, Павло Христофорович особисто підірвав ворожий танк. Лише за чотири дні, коли надійшло підкріплення, ударне угруповання змогло розвинути наступ та заглибитися в оборону противника на 2 – 7 км. Бійці 3-го Білоруського фронту розпочали визволення території Польщі.

Особливо жорстокі бої розгорнулися на підступах до Варшави. Поблизу с. Скорлупки П. Дубинда отримав завдання розвідати оборону німецьких військ. Вдало організувавши дії свого відділення, він зміг не лише виконати завдання та знешкодити вогневі точки ворога, а й захопити в полон полковника німецької армії. У результаті впродовж трьох годин, на світанку 8 серпня 1944 р., село було визволено. За цей подвиг Павла Христофоровича нагороджено орденом Слави III ступеня. У поданні до нагороди полковник О.А. Свиридов записав: «В боях за овладение селом Скорлупки Соколув-Подляского уезда Седлецкой области (Польша), под сильным огнем противника, проявляя бесстрашие, мужество и стойкость, 8 августа 1944 года тов. Дубинда П.Х. первым ворвался в траншеи противника, где гранатами и огнем из автомата уничтожил 7 немецких

солдат и офицеров и составом отделения закрепился в траншее, чем способствовал овладению селом Скорлупки. Достоин награждения орденом Слава III степени» [6, 168 – 169; 14].

За два тижні спалахнули бої за населений пункт Мостувка. Взвод, у складі якого перебував П. Дубинда, під шквальним вогнем противника пробивався до залізниці, де потрібно було перерізати шлях ворожому бронепоїзду. Командир взводу зазнав поранення, його замінив старшина П. Дубинда. Наблизившись до залізниці, він підірвав рейки та повів взвод у наступ. На околиці Мостувки, помітивши пораненого командира роти, отримав від нього відомості про становище в селі та розташування війська. Тепер П. Дубинда вже очолив роту, керував наступом та особисто захопив німецького коригувальника вогню. У результаті с. Мостувка було визволене. Полковник О.А. Свиридов підписав черговий нагородний лист на орден Слави II ступеня. У ньому зазначалося таке: «В боях за железнодорожное полотно на подступах к станции Мостувка и за овладение деревни Мостувка Вышкувского уезда Варшавской области (Польша) 20 августа 1944 года тов. Дубинда П.Х., временно командуя стрелковым взводом, стремительной атакой первым выбил немцев из оборонительного узла и оседлал железную дорогу. В этом бою тов. Дубинда составом взвода уничтожил более 15 немецких солдат и офицеров. Будучи ранен, тов. Дубинда не покинул поле боя и продолжал оставаться в строю, а когда выбыл командир роты из строя, тов. Дубинда взял командование на себя и способствовал выполнению задачи по овладению деревней Мостувка» [14]. Згодом Павла Христофоровича було призначено на посаду старшини стрілецької роти 293-го гвардійського полку, який вступив на територію Східної Пруссії.

У жовтні 1944 р. старшина П. Дубинда виявив мужність та героїзм у боях за с. Пешікен біля м. Шталлупьонен. «22.10.44 года, по выбытии из строя командира стрелкового взвода, тов. Дубинда взял на себя командование и по сигналу на штурм укреплений противника в районе села Пешикен поднял взвод и стремительной атакой первым во главе взвода ворвался в траншею противника, где в рукопашном и ближнем бою лично уничтожил 4 немецких солдат и взял в плен 1 офицера противника. Закрепившись составом взвода в траншее, тов. Дубинда способствовал успеху завоевания рубежа на подступах к городу Шталлупёнен и в конечном – овладению городом», – зазначалося в поданні про нагородження орденом Слави I ступеня від 30 жовтня 1944 р. [14].

Чи не найяскравішим епізодом військової кар'єри П. Дубинди вважають участь у бойових діях під Кенігсбергом у березні 1945 р., позаяк їх підсумком стало присвоєння звання Героя Радянського Союзу. Ці події в листі до автора книги «Солдатська слава» Б. Дуброва детально описав тоді вже генерал-лейтенант О.А. Свиридов [6, 170 – 171]. Вони також стали основою художньо-публіцистичного нарису Є. Федоровського «Головний бій солдата» [13, 2 – 11]. 13 березня 1945 р. Павло Христофорович із взводом знищив у рукопашному

бою 12 і захопив у полон 29 гітлерівців. 15 березня його взвод, увірвавшись до населеного пункту Бладіау, знищив майже роту солдатів противника, захопив дві гармати. 21 березня, за словами генерала О.А. Свиридова, був найскладніший бій, оскільки противник, який налічував майже батальйон вояків, за підтримки артилерії та мінометів розпочав контратаку проти взводу П. Дубинди. Взвод бився до останнього патрона, а потім продовжив протистояння в рукопашному бою. Переслідуючи противника, старшина захопив німецький кулемет, а потім разом із 10 бійцями взяв у полон ще 40 солдатів та офіцерів противника. Коментуючи ці рядки архівних документів, Павло Христофорович зазначав: «Архивные документы – это малые штрихи того, что мы пережили в боях. Вот бои за Бладиау. Так они же и сегодня снятся мне. Как там у Вас записано: «со своим взводом шесть дней отражал контратаки врага»? Шесть дней – это был самый страшный ад. Круглые сутки <...> гитлеровцы бросали против нас и танки, и бомбили с воздуха <...>. Казалось, выстоять против такого натиска просто невозможно. А мы выстояли <...>. Фашисты страшно боялись рукопашного боя. <...>. Когда у нас кончились боеприпасы, мы бросились врукопашную. Это была схватка, которую трудно представить. Иного выхода у нас не было. Гитлеровцы дрогнули. В этот момент я рванулся к вражескому пулемёту, уколошил двух пулеметчиков и открыл огонь по противнику» [11]. Такими простими, звичними словами він переповів про смертельну небезпеку, яка могла б вартувати життя. Ці коментарі свідчать, що П. Дубинда та тисячі інших українських воїнів воювали, не чекаючи нагород і не вважаючи себе героями. Для них це була робота, важка та важлива, яку треба виконати.

Згодом, воюючи на гумбінненському напрямі, біля с. Подупкен, П. Дубинда, взявши на себе командування батальйоном, здійснив обхідний маневр і вибив німців із траншей протяжністю майже кілометр. При цьому було знищено близько роти противника. 26 березня 1945 р., діючи в тилу ворога на Мазурських болотах, його підрозділ виявив німецькі плаваючі вогневі точки. На зворотному шляху старшина з бійцями захопили машину, у якій їхав генерал – командувач механізованого корпусу. Але під час переходу через лінію фронту П. Дубинда дістав тяжке поранення ніг. Бійці донесли командира до польового шпиталю, а звідти його доправили до Москви. Тодішній керівник Московського військового шпиталю майор медичної служби А. Богницький писав, що П. Дубинда – це людина залізної витримки і водночас дуже скромна. Він розповідав, що Павло Христофорович дуже зніяковів, коли медичний персонал запропонував йому сфотографуватися з нагоди вручення ордена Леніна та медалі «Золота зірка» [6, 171]. У московському госпіталі воїн-герой зустрів День Перемоги. Коли слухав радіотрансляцію урочистого параду, то дуже шкодував, що не може взяти в ньому участь.

У серпні 1945 р. старшину П. Дубинду демобілізували з армії. За місяць він виписався з госпіталю і повернувся на рідну Херсонщину, де не був 9 років. Ветеран оселився в м. Херсоні, одружився. Разом із дружиною Серафимою

Долматівною часто навідувався в рідне с. Прогної, яке з 1953 р. було перейменоване на Геройське.

У 1953 р. П. Дубинда влаштувався марсовим матросом на Антарктичну китобійну флотилію «Слава». Герой Радянського Союзу членував китові туші, був майстром, боцманом і, як завжди, працював на совість, чесно і порядно. Він ніколи не акцентував уваги на своїх орденах та високому званні Героя, не раз підкреслював, що у ревучих хвилях Антарктики герої усі. У 1965 р. вийшов на пенсію. Мешкав у Херсоні, з радістю зустрічався з молоддю, оповідав про свої фронтові дороги. Був великим другом та частим гостем Херсонського краєзнавчого музею. Цьому закладу він передав грамоту Героя Радянського Союзу, мічманський кортик, морський бушлат, армійську шинель, фотокартки та документи [4].

На початку 1980-х рр. Павла Христофоровича почали турбувати проблеми зі здоров'ям, усе частіше нагадували про себе фронтові рани. У листі від 15 квітня 1982 р., розміщеному в експозиції Національного музею історії України в Другій світовій війні, П. Дубинда писав, що не зможе приїхати до Києва на урочистості до Дня Перемоги, бо хворіє і не може вільно пересуватися. Окрім цього документа, у фондозбірні музею зберігаються ручка та краватка, передані героєм особисто у грудні 1985 р. [1, 3 зв.].

Серед нечисленних відеоматеріалів, присвячених Павлу Христофоровичу, ми виявили короткий любительський відеозапис 1991 р. Його зробив земляк моряка із с. Геройського (на жаль, його ім'я встановити не вдалося). Незважаючи на похилий вік, ми бачимо колишнього кремезного, хоч уже й сивочолого моряка, спочатку у військовій формі з орденами та медалями, а потім у домашній атмосфері сільського будинку. У розмові із земляком Павло Христофорович зазначав, що увага до його особистості вже не така пильна, як кілька десятків років тому. Він оповідав, що влітку господарює на дачі в Геройському, а взимку в Херсоні, назвав свій вік (77 років). Як і раніше, чоловік не говіркий і скромний. На запитання про стан здоров'я відповів коротко: «Неважно... старческое здоровье». Коли ж його запитали, чи згадує іноді війну, відповідь була такою: «...часто вспоминаю, потому что она боком выходит, ранения, сейчас ноги болят... то все война наделала» [10].

22 жовтня 1992 р. П.Х. Дубинди не стало. Його поховано на центральній алеї Херсонського міського цвинтаря.

На жаль, нам удалося з'ясувати лише фрагментарну інформацію про його нащадків. Відомо, що Павло Христофорович та Серафима Долматівна Дубинди мали сина Євгена, який, наслідуючи приклад батька, пов'язав свою професійну кар'єру з морем, обравши фах військового моряка. Євген Павлович Дубинда мав дружину та дітей, зокрема сина Павла.

Нині в Україні поступово відроджується пам'ять про Павла Христофоровича Дубинду. Співробітники Херсонського краєзнавчого музею зазначають, що відвідувачі різного віку із задоволенням слухають розповіді екскурсоводів про

сторінки фронтового життя відомого земляка [4]. Його іменем названо пасажирський теплохід «Герой Дубинда», сконструйований 1987 р. на Запорізькому суднобудівному заводі. Цей корабель донині курсує Дніпром. А 4 липня 2014 р. до 100-річчя від дня народження Павла Христофоровича депутати Херсонської міської ради постановили перейменувати площу імені 50-річчя СРСР на площу імені Героя Радянського Союзу Павла Дубинди.

В історії України Павло Христофорович Дубинда – один із тисяч Героїв Радянського Союзу, мужніх захисників рідної землі та визволителів-патріотів. В його особі воедино сплелися надзвичайна сила духу, залізна витримка, принциповість і водночас сердечна доброта та звичайна людська порядність. Він не шукав нагород, не хизувався своїми досягненнями, чесно та достойно переживав небезпеки та примхи долі, вважаючи героєм кожного, хто гідно пройшов криваву дорогу війни. Життєвий шлях Павла Христофоровича може стати прикладом для сучасної молоді, заслуговує на ґрунтовне дослідження, екранізацію та повагу співвітчизників.

Джерела та література:

1. *Генеральний каталог. – П.І. Фещенко // Фонди Національного музею історії України в Другій світовій війні.*
2. *Герои Советского Союза. Краткий биографический словарь / [ред. кол. И.Н. Шкадов, А.А. Бабаков и др.]. – М.: Военное издательство, 1987 – Т. 1. – 911 с.*
3. *Герои твои, Херсонщина / [авт.кол.: А.Е. Касьяненко, Ю.К. Голобородько, С.И. Майоров и др.]. – Симферополь: Таврия, 1980. – 304 с., ил.*
4. *Гончарова О.С. К 100-летию со дня рождения Павла Христофоровича Дубинды [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Херсонського краєзнавчого музею. – 2014. – Режим доступу: <http://hokm.ks.ua/chas/434-slava-soldata.html/> (дата звернення 20.12.2017). – Назва з екрана.*
5. *Дриго С. За подвигом подвиг. О Героях Советского Союза – участниках боев в Восточной Пруссии / С. Дриго. – Калининград: Военное издательство, 1977. – 190 с.*
6. *Дубров Б.І. Солдатська слава / Б.І. Дубров. – К.: Молодь, 1987. – 384 с.*
7. *Енциклопедія історії України / [ред. кол. В.А. Смолій, Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк та ін.]. – К.: Наукова думка, 2003 – Т. 2. – 2004. – 524 с.*
8. *Майоров С.І. Вкарбовані у вічність / Майоров С.І., Голобородько Ю.К., П.Є. Цокота. – Симферополь: Таврия, 1974. – 207 с.*
9. *Охота Б. Судьба черноморца / Борис Охота // Флаг Родины. – 2011. – № 47(26517). – С. 7.*
10. *Павло Христофорович Дубинда [Відеозапис] // Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=i1whhNr2_GI/tp4.*
11. *Роцин И. Морская душа // Воин России. – 2007. – №11. – С. 87 – 88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=753/. – Дата звернення 20.12.2017. – Назва з екрана.*
12. *Тихонов В.И. Созвездие херсонцев-победителей. Краткий биографический справочник о Героях Советского Союза, чья жизнь и подвиги в войне с нацизмом были связаны с Херсонщиной / В.И. Тихонов. – Херсон: Издатель Гринь Д.С., 2015. – 216 с.*
13. *Федоровский Е. Главный бой солдата / Е. Федоровский // Вокруг света – 1980. – № 5. – С. 2 – 11.*

14. Экиштут С. Гвардии старшина Павел Дубинда: «Морская душа» // Родина – 2015. – № 515. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rg.ru/2015/04/23/rodina-dubinda.html/>. – Дата звернення: 19.12.2017. – Назва з екрана.

© Надежда ЯКОБЧУК

ПАВЕЛ ДУБИНДА: СУДЬБА И ПАМЯТЬ (к 25-й годовщине со дня смерти)

В статье проанализировано основные этапы жизненного пути Павла Христофоровича Дубинды – украинского военнослужащего, участника Второй мировой войны, полного кавалера ордена Славы, Героя Советского Союза. Раскрыты черты просопографического портрета воина-героя. Определена его роль в украинской истории.

Ключевые слова: П.Х. Дубинда, Вторая мировая война, герой, личность, история, военно-морской флот, Херсонщина.

© Nadiya YAKOVCHUK

PAVLO DUBINDA: FATE AND MEMORY (to the 25th anniversary of the day of death)

Main stages of life of Pavlo Dubinda, the ukrainian military man, participant of Second World War, owner of three Orders of Glory and the title of Hero of the Soviet Union are analyzed in article. The characteristics of the prosopographical portrait of a hero warrior are described. His role in Ukrainian history is determined.

Keywords: Pavlo Dubinda, the Second World War, the hero, personality, history, navy, Kherson region.